

**SOTKAMON KUNNAN
EHKÄISEVÄN
PÄIHDETYÖN
OHJELMA
VUODELLE 2021**

Ehkäisevä päihdetyön järjestämistä koskeva laki (523/2015) velvoittaa kunnat organisoimaan ehkäisevän päihdetyön alueellaan. Kunnan tulee huolehtia päihdeolojen seurannasta ja siitä koskevasta tiedotuksesta. Kuntalaisille tulee myös tarjota tietoa kuntalaisille päihdehaitoista ja niiden vähentämisestä. Ehkäisevä päihdetyö (EPT) on myös osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyötä. EPT-työ kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen, tupakoinnin ja nuuskankäytön vähentämisen ja huomioi koko ihmisen elinkaaren. EPT-työ on sekä ehkäisevää että haittoja vähentävää toimintaa.

Sotkamon ehkäisevän päihdetyön vastaava toimielin on kunnanhallitus. Kunnanhallitus on päätöksessään (17.4.2018 § 70) vastuuttanut Sotkamon kunnan hyvinvointiryhmän yhdessä kunnan nimeämien työntekijöiden kanssa koordinoimaan ehkäisevää päihdetyötä. Ehkäisevä päihdetyön ohjelma täydentää vuosille 2017–2020 laadittua ja hyväksyttyä hyvinvointisuunnitelmaa.

Ehkäisevän päihdetyön ohjelma suunnitellaan hyödyntäen olemassa oleva tilastotieto, asiantuntijoiden ja alueen toimijoiden näkemyksiä. Keskeisimmät indikaattorit koostuvat valtakunnallisista päihdeavainindikaattoreista, jotka kuvaavat päihteiden käytön ennakoivia tekijöitä, saatavuutta ja käyttöä, sekä päihteiden käytön vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin.

1. Sotkamon nykytila

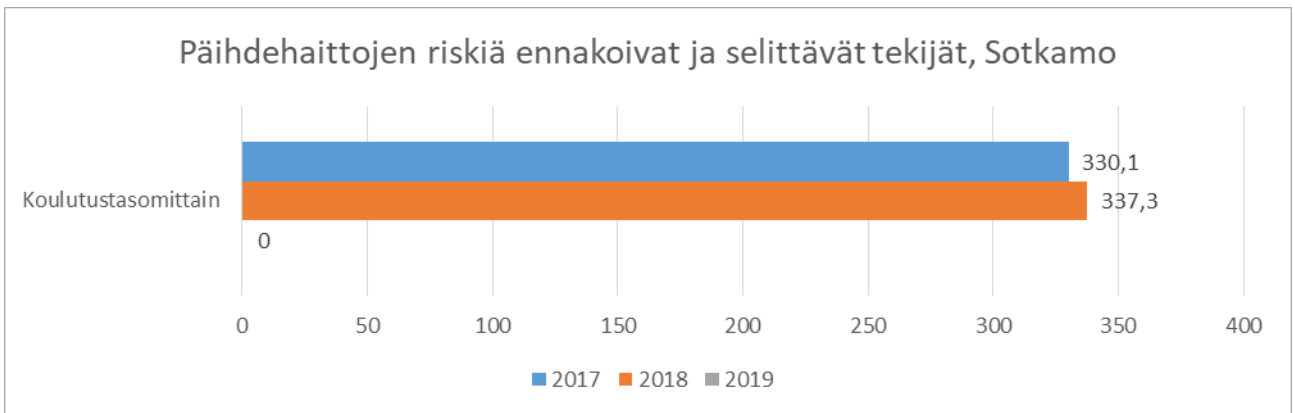
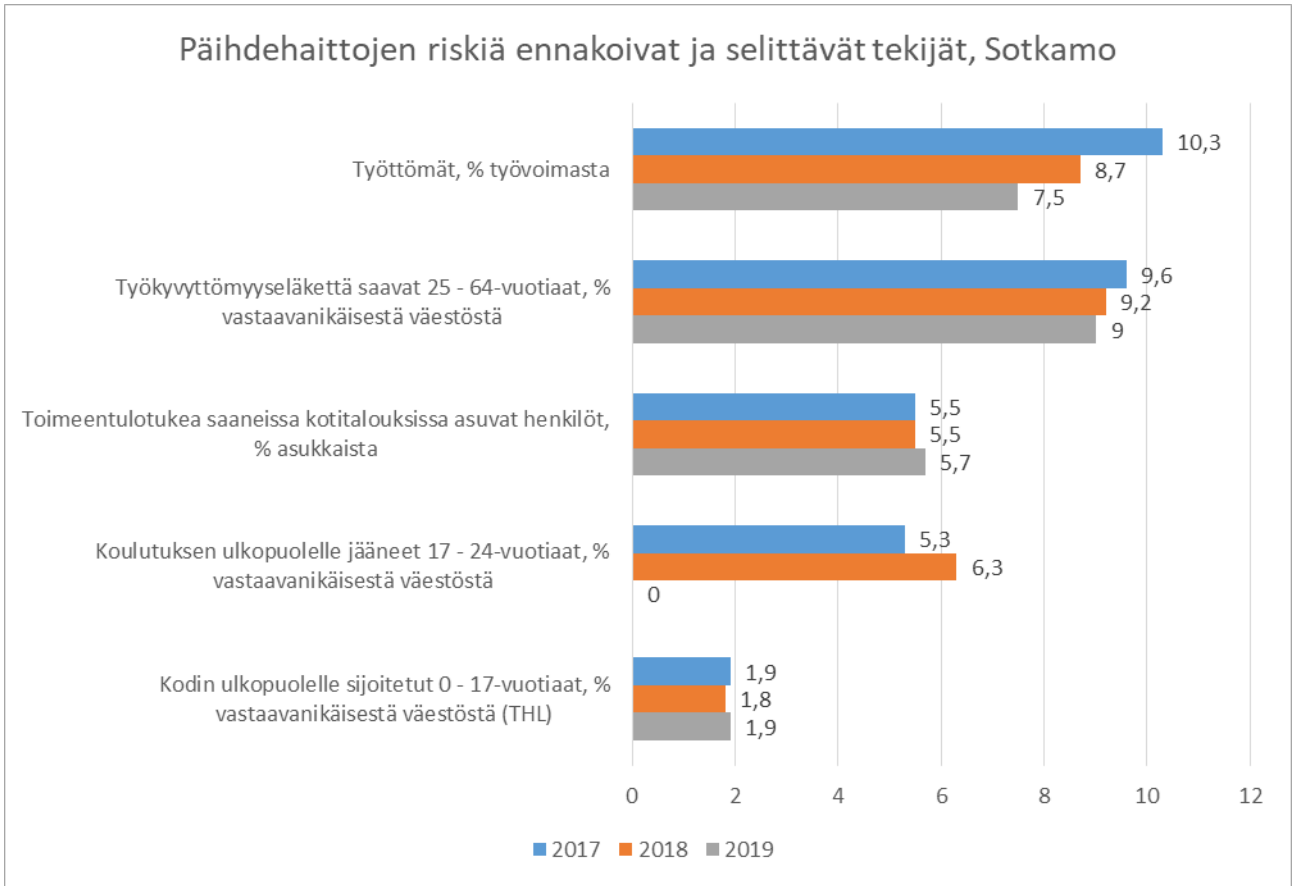
Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kokoamat päihdeavainindikaattorit muodostavat kokonaisuuden ehkäisevän päihdetyön kokonaistilan arvioimiseksi. Päihdeavainindikaattoreita käsitellään tässä asiakirjassa niiltä osin, kuin Sotkamaa koskevaa tilastoaineistoa on saatavilla. Vertailuvuosina on käytetty 2017–2019 ja vertailualueina ovat koko maa ja Kainuu.

Päihdehaittojen riskiä ennakoivat ja selittävät tekijät

Tämän kokonaisuuden avulla voidaan koostaa tilannekuva päihdehaittoja ennakoivista tai selittävistä tekijöistä. Tutkimukset osoittavat, että hyvinvointiongelmien kasautuvat helposti ja päihdehaittoja esiintyy enemmän alemmissa sosioekonomisissa luokissa. Esimerkiksi koulutuksen puute, työttömyys tai toimeentulovaikkeudet lisäävät haitallisen päihteiden käytön riskiä.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on pysynyt samalla tasolla vuodesta 2017. Kainuussa sijoitettuja lapsia ja nuoria on hieman koko maata enemmän. Sen sijaan koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten 17-24 -vuotiaiden määrä on kääntynyt hienoiseen nousuun, kun määrä koko maassa ja Kainuussa on hieman laskenut.

Koulutustasomittaimen avulla voidaan vertailla eri alueiden välisiä koulutuseroja. Sotkamon, kuten myös koko maan ja Kainuun koulutustasomittaimen suunta on nouseva. Toimeentulotukea saaneiden (kotitalouksissa asuvien henkilöiden) määrä asukaslukuun suhteutettuna on pysytellyt samalla tasolla Sotkamossa vertailuvuosina. Sotkamossa toimeentulotukea saaneiden henkilöiden osuus alueen väestöstä on hieman Kainuuta ja koko maata vähäisempi. 25–64 -vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeiden saajien määrä on laskenut hieman, mikä mukaillee sekä Kainuun että koko maan muutosta. Työkyvyttömyyden vuoksi eläkkeelle siirtyneitä on Sotkamossa hieman vähemmän kuin koko Kainuussa, mutta enemmän kuin koko maassa. Työttömyys on laskenut kaikilla alueilla.

Päihteiden saatavuus ja käyttö

Tämän indikaattoriryhmän avulla voidaan koostaa tilannekuva päihteiden saatavuudesta ja käytön yleisyydestä. Käyttöä kuvaavat indikaattorit kertovat kunnan tai alueen päihteiden käyttöön liittyvistä ilmiöistä tai mahdollisista trendeistä. Indikaattorit tukevat lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluille kuuluvien ehkäisevän päihdetyön tehtävien sekä varhaisen tunnistamisen toimien kehittämistä. Indikaattoriryhmä koostuu pääsääntöisesti joka toinen vuosi toteutettavasta Kouluterveyskyselystä.

Sotkamossa myydään alkoholia eniten vertailualueisiin nähden. Vuosittain Sotkamossa myydään hieman yli 9 litraa 100 %:n alkoholia asukasta kohden. Matkailuelinkeinon liittyvällä alkoholien myynnillä voidaan arvioida olevan merkitystä myytyyn alkoholimäärään.

Huoli-indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta, joiden päihteiden käyttö herättää huolta. Indikaattori perustuu neljään osioon: 1) Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavukkeita, 2) Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 3) Kokeillut vähintään kaksi kertaa kannabista, 4) Pelaa rahapelejä viikoittain. Tarkastelussa ovat vastaajat, joilla toteutuu vähintään kaksi edellä mainituista.

Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen on vähentynyt huomattavasti sotkamolaisten 8.-9.-luokkalaisten keskuudessa. Tästä huolimatta sotkamolaisten 8.-9.-luokkalaisten huoli-indikaattori on korkeampi kuin koko maan tai kainuulaisten yläkoululaisten osalta. Sen sijaan lukion 1.-2.-luokkalaisten huoli-indikaattori osoittaa vähäisempää huolta sotkamolaisten lukiolaisten osalta kuin koko Suomessa tai Kainuussa.

Vähintään kerran kuukaudessa tosi humalaan itsensä juovien sotkamolaisten 8.-9.-luokkalaisten määrä on laskenut koko maan keskiarvon tuntumaan. Kainuussa kuukausittain tosi humalaan itsensä juovien määrä on runsaampaa kuin Sotkamossa. Myös lukion 1.-2.-luokan opiskelijoista tosi humalaan kerran kuukaudessa juovien määrä on vastausten perusteella huomattavasti vähäisempi kuin vertailualueilla.

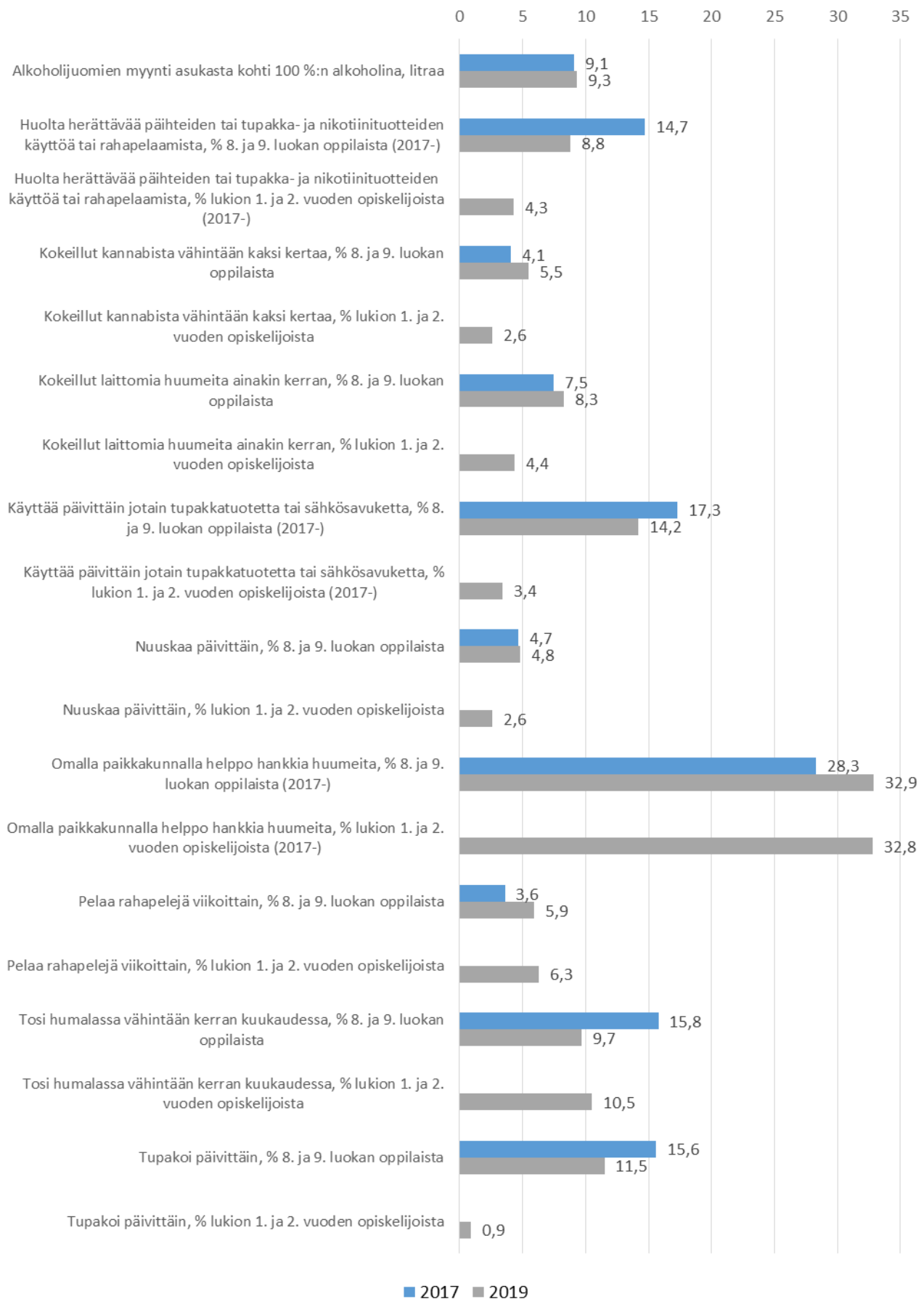
Päivittäin tupakkatuotteita tai sähkösavukkeita käyttävien määrä on laskenut 8.-9. luokkalaisten keskuudessa. Erityisesti tyttöjen tupakointi on vähentynyt. Vaikka ko. ikäiset sotkamolaisnuoret käyttävät tupakkatuotteita useammin kuin vertailualueen nuoret, kääntyy tilanne päinvastaiseksi lukion 1.-2.-luokkalaisten kohdalla. Nuuskan käyttö ei ole juurikaan lisääntynyt sotkamolaisten yläkouluikäisten keskuudessa kasvanut toisin kuin vertailualueilla. Erityisesti poikien nuuskan käyttö on vähentynyt, mutta tyttöjen lisääntynyt.

Kolmannes sotkamolaisista yläkouluikäisistä nuorista koki huumeiden hankinnan helpoksi omalla paikkakunnallaan ja määrä on suurempi kuin vuonna 2017. Tästä huolimatta huumeiden saatavuutta ei koeta yhtä helpoksi kuin vertailualueilla. Lukion 1.-2.-luokkalaisten kokemus huumeiden hankinnan helpoudesta on samansuuntainen ja niin ikään vaikeampaa kuin vertailualueilla.

Ainakin kerran laittomia huumeita käyttäneiden määrä 8.-9.-luokkalaisten keskuudessa on kasvanut kaikilla alueilla. Ko. ikäluokan nuorista sotkamolaiset ovat kokeilleet huumeita harvemmin kuin kainuulainen keskimäärin. Erityisesti sotkamolaiset pojat kertovat kokeilleensa huumeita yleisemmin kuin koko maassa tai Kainuussa keskimäärin. Kannabista vähintään kaksi kertaa kokeilleiden määrä on kasvanut kaikilla alueilla 8.-9.-luokkalaisten keskuudessa. Vähintään kaksi kertaa kannabista käyttäneitä on Kainuussa ja Sotkamossa 8.-9.-luokkalaisten keskuudessa yhtä paljon kuin koko maassa keskimäärin. Erityisesti yläkouluikäisten poikien kasvanut kannabiksen käyttö on huolestuttavaa. Kuitenkin lukiolaisten vähintään kaksi kertaa kannabista käyttävien määrä on vertailualueita pienempi.

Sotkamolaiset yläkoululaiset ja lukiolaiset pelaavat vertailualueita enemmän rahapelejä. Pelaajat ovat useimmiten poikia. Sotkamolaisten 8.-9.-luokkalaisten viikoittain pelaavien määrä on noussut, kun se muilla vertailualueilla on pienentynyt.

Päihteiden saatavuus ja niiden käyttö, Sotkamo

Päihteiden käytön vaikutus hyvinvointiin

Kokonaisuuden avulla voidaan koostaa tilannekuva päihteiden käytön vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin ja elämään. Suomessa eri väestöryhmien terveyserot ovat suuria. Alkoholin liikkakäyttö on yksi keskeisimmistä suomalaisten terveysuhista. Terveyshaittojen lisäksi käytöstä voi seurata myös suuri määrä erilaisia sosiaalisia ongelmia, kuten riitoja, väkivaltaa ja lasten laiminlyöntiä sekä taloudellisia ongelmia tai ongelmia työelämässä.

Vanhempien liiallista alkoholinkäyttöä ei ole koettu juurikaan haitalliseksi sotkamolaisten 4.-5.-luokkalaisten keskuudessa. Kokemus vanhempien alkoholinkäytön haitallisuudesta kääntyy kuitenkin nousuun yläkoululaisten vastauksissa, joissa sotkamolaiset ja kainuulaiset nuoret kokevat haittaa useammin kuin koko maassa yleensä. Sen sijaan sotkamolaisten lukiolaisten kohdalla haittaa koetaan harvemmin kuin vertailualueilla. 8.-9.-luokkalaisten lukuvuoden aikaiset päihtyneenä tapahtuneet tapaturmat ovat kasvaneet hiukan sekä Sotkamossa että Kainuussa, kun ne koko maassa ovat laskeneet. Sotkamolaiset 8.-9.-luokkalaisten tapaturmissa yleisemmin päihtyneenä kuin vertailualueilla.

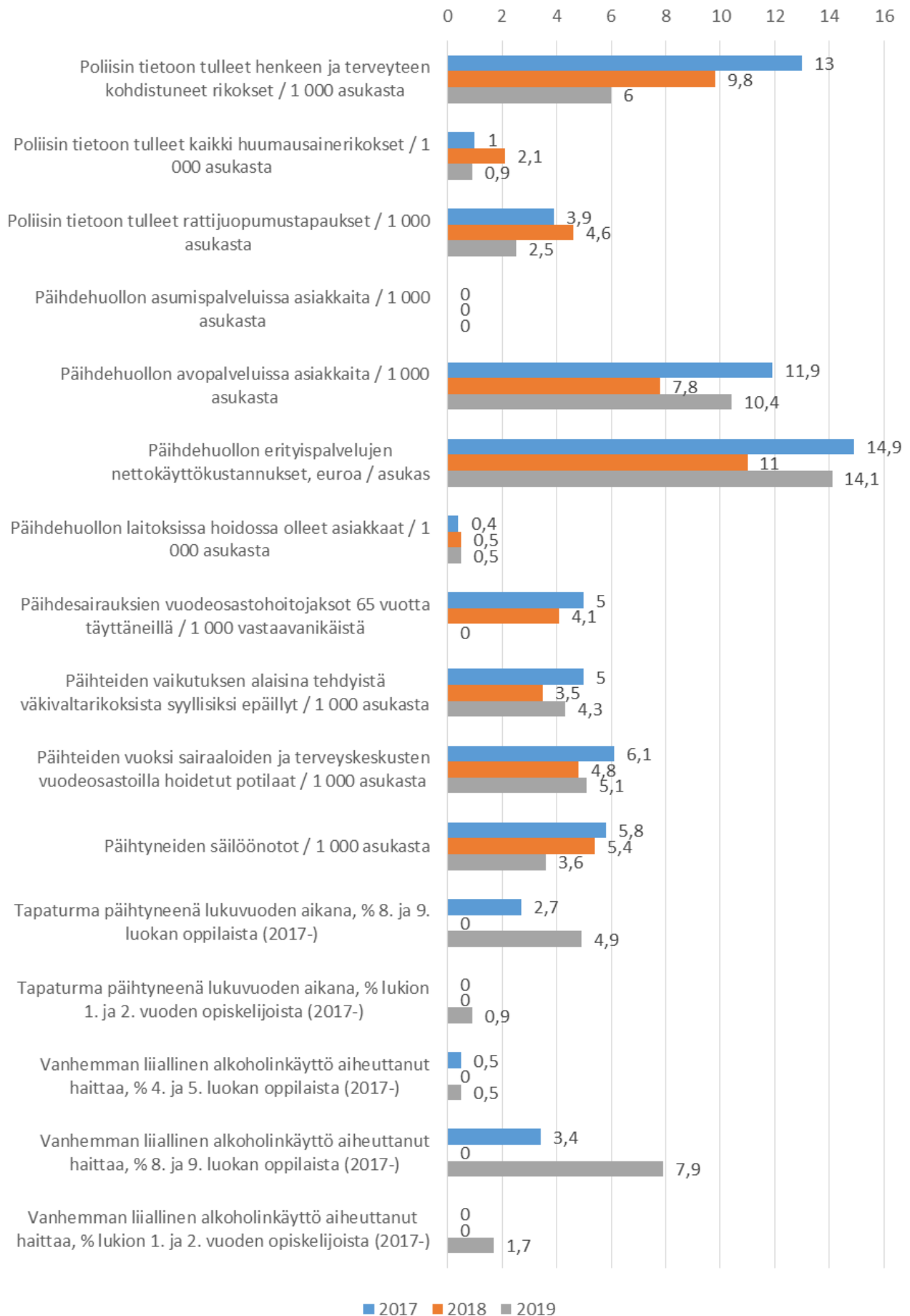
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ovat vähentyneet Sotkamossa vuodesta 2017 merkittävästi painuen sekä koko maan että Kainuun keskiarvon alle. Myös poliisin tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä on kääntynyt vuoden 2018 jälkeen laskuun, kun muilla alueilla ko. rikokset ovat lievästi nousussa. Niin ikään rattijuopomustapausten määrä on Sotkamossa laskenut, joskin ns. huumerattijuopomustapaukset ovat poliisin mukaan kasvattaneet osuuttaan ko. rikoksissa. Sen sijaan päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyt väkivaltarikoksista syylliseksi epäiltyjen määrä on vuodesta 2018 kääntynyt hienoiseen nousuun. Kainuussa ja Sotkamossa väkivaltarikokset ovat useammin päihtyneenä tehtyjä kuin koko maassa. Päihtyneiden säilönotot ovat vähentyneet Sotkamossa ja ovat vertailualueita vähäisemmät.

Päihdehuollon avopalvelun asiakasmäärät ovat pysyneet vuoden 2017 tasolla. Sekä Kainuussa että Sotkamossa ko. asiakkuuksia on enemmän kuin koko maassa. Sen sijaan päihdehuollon erityispalveluiden nettokäyttökustannukset ja päihdehuollon laitoshoidon saaneiden asiakkaiden määrä ovat pienemmät Sotkamossa ja Kainuussa kuin koko maassa. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettuja sotkamolaisia potilaita on hieman vähemmän kuin koko maassa ja Kainuussa keskimäärin. Vaikuttaa siltä, että päihdehuollon asumispalveluissa olleiden asiakkaiden määrä (vertailuvuosi 0) ei kuvasta palvelun tarvetta vaan saatavuutta, johon liittyviä haasteita on ollut tunnistettavissa eri asiantuntijoiden näkemysten mukaan.

Muu asiantuntijoilta saatu tieto

Huumausaineisiin liittyvä, sallivampi ilmapiiri vaikuttaa myös Sotkamossa. Sekä poliisi että nuorisotyö ovat ottaneet esille huolensa alaikäisten päihteiden käyttöön liittyen. Alaikäisten kanssa toimivat tahot törmäävät useammin kannabikseen, mutta myös vahvempiin huumausaineisiin, kuten amfetamiiniin. Alaikäisten päihdehoitopalveluiden puuttuminen koetaan suureksi puutteeksi, mikä estää tarpeenmukaisten palvelujen ja hoidon oikea-aikaisen saamisen.

Päihteiden käytön vaikutus hyvinvointiin, Sotkamo

2. Sotkamon ehkäisevän päihdetyön ohjelman 2019–2020 painopisteiden arviointi

1. Mielekäs, osallistava toiminta vaihtoehtona päihteiden käytölle

Opintojen ja työssäkäynnin mahdollisuuksien tukeminen on ohjelmakaudella ollut monipuolista mm. edunvalvonnan ja viestinnän keinoin. Työllisyydenhoidon kehittäminen hankkeiden avulla on edistänyt työllistymistä erityisesti siinä haasteita kokeneiden osalta. Nivelvaiheen palveluita niin opintoihin kuin työelämään siirryttäessä on vahvistettu työllisyydenhoidon lisäksi mm. perusopetuksessa ja nuorisotyössä. On kuitenkin huomioitavaa erityisesti vähempiosaisten tuentarpeen kasvu ja siihen vastaaminen henkilöstön osaamista vahvistamalla.

Lasten ja nuorten harrastaminen on edistynyt ohjelmakaudella merkittävästi. Syksyllä 2020 harrastepassi jaettiin toista kertaa ja edellistä vuotta laajemmalle joukolle. Harrastepassin avulla 6.-8.-luokkalaiset pystyvät kokeilemaan tai jatkamaan haluamaansa harrastetta. 16-20-vuotiaiden harrastamista tuettiin ePassin avulla. Harrasteiden tukeminen on otettu positiivisesti vastaan, vaikka koronapandemiasta aiheutuneet käyttörajoitteet ovat hieman kaventaneet harrastamisen mahdollisuuksia.

Kulttuuriosallisuuden osalta vuoden 2019 toiminta on ollut monipuolista, kävijämäärät ovat toteutuneet suunnitellusti. Koronasta johtuen vuoden 2020 kulttuuritapahtumia on jouduttu perumaan lähes kaikilta osin, siirtämään tai toteuttamaan mm. verkkovälitteisesti.

Kylien elinvoimaa on vahvistettu talousarvion sallimissa raameissa. Avustusten jakoperusteita on tarkasteltu ja niiden kehittäminen jatkuu. Järjestötoiminnan koordinoiminen edistämiseksi kuntaan on nimetty järjestökoordinaattori. Kansalaisopiston tarjoamien kurssien määrä sivukylillä on lisääntynyt vahvistaen sivukylien elinvoimaa. Kunnallisten palveluiden lisäksi järjestöt ja yhdistykset ovat järjestäneet toimintaa sivukylillä. Kunta on tukenut osaltaan mm. kyläiltojen järjestämistä.

Painopisteen kokonaistoteutuma on varsin onnistunut huolimatta koronaviruksen aiheuttamista haasteista. Kuntalaisten osallisuuden edistämiseksi tulee edelleen kiinnittää huomiota ja järjestää mm. erilaisia kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Vähempiosaisten tuentarpeen ja hyvinvoinnin edistämistä on tarkasteltava myös henkilöstön osaamisen ja palvelujen kehittämisen näkökulmasta.

2. Hyvinvoinnin ja päihteettömän elämäntavan vahvistaminen

Huoltajien ja perheiden hyvinvointia on tuettu Sotkamossa monin tavoin. Suunnitelman mukaisena lapsen/koululaisen laajan terveystarkastuksen yhteydessä huomioidaan koko perheen hyvinvointi ja terveys. Sen lisäksi Omasote-palvelua on markkinoitu yhtenä menetelmänä kiinnittää omaan terveydentilaan huomiota.

Varhaiskasvatuksen kriisisuunnitelma on päivitetty ja asiakirjassa mallinnetaan erilaisia lasten elämään kohdistuvia kriisejä ja kuinka varhaiskasvatus toimii näissä tilanteissa (esim. puheeksiotto huoltajien alkoholi- tai päihdeongelmaan liittyen). Koulutuksesta vastaa päiväkotikohtainen kriisityöryhmä. Myös perusopetuksessa oppilaan elämässä kohdattaviin huoliin on valmistettu puheeksioton toimintamalleja.

Nuorten päihteiden ja nuuskan käytön vähentämiseksi sekä elämäntapojen tukemiseksi nuorisotyö on tukenut ja vahvistanut lasten ja nuorten terveitä elämäntapoja erilaisissa tapahtumissa ja ryhmätoiminnoissa. Nuuskankäytön ja kokeilujen vähentämiseksi pyrkivä nuuska-agenttitoiminta on kokeiltu yläkoulussa. Nuuskan vastaisia tietoiskuja on järjestetty eri toimijoiden toiminnassa. Nuorisotyö on mukauttanut toimintaansa vastaamaan nuorten tarpeita mm. talotoiminnassaan. Nuorten nivelvaiheiden tukeminen ja alle 30-vuotiaiden työttömien kontaktointi on vahvistunut useiden toimijoiden vaikutuksesta.

Sen sijaan nuorten päihdemittarin systemaattisesta käytöstä on todettu, ettei ko. mittari palvele tarkoitustaan vaan työntekijät arvioivat päihteiden käyttöä muiden menetelmien avulla.

Nuorten elämänhallinnan osalta myös yrittäjyyspolun paikallisen mallin kehittäminen on edistynyt ja toiminta valmistuu alkuvuodesta 2021. Polku käsittää varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion toiminnan.

Työllisyydenhoidon rooli ehkäisevän päihdetyön kentällä on vahvistunut. 31.7.2020 päättyneellä Tolokusti Sotkamossa –hankkeella tavoitettiin 213 henkilöä, joista hieman yli 20 henkilöä ohjautui hankkeen aikana koulutukseen ja 87 hankkeen myötävaikutuksesta palkkatyösuhteeseen. Hankkeen aikana edistettiin myös opinnollistamisen vaihtoehtoja Sotkamon kunnassa. Työhönvalmentajan rooli sekä työhön tai koulutukseen siirtymisessä tai työttömyyteen johtaneiden syiden selvittelyssä ja oikea-aikaisten palveluiden tunnistamisessa on ollut merkittävää. Hankkeeseen ohjautuneista työttömistä lähes puolella ensisijainen palvelutarve on liittynyt sosiaali- ja terveystieteisiin työllistymisen sijaan. On havaittu, että päihteiden käyttöä ei tunnisteta riittävän varhaisessa vaiheessa ja hoito- ja kuntoutuspalveluihin pääsy on haastavaa huolimatta asiakkaan omasta motivaatiosta.

Päihdehaittojen tiedotusta eläkejärjestöille on suunniteltu ja toteutus siirtyy seuraavalle vuodelle.

Vähempiosaisten tuentarpeen ja hyvinvoinnin edistämistä on tarkasteltava mm. henkilöstön osaamisen ja palvelujen kehittämisen näkökulmasta. Työttömien johdonmukaista ja tarpeisiin perustuvaa asiakasohjausta tulee edelleen kehittää. Riskikäytön tunnistamisen ja puheeksioton osaamista on vahvistettava.

Työ nuuskan ja päihteiden käytön vähentämiseksi vaatii ponnisteluja ja ennaltaehkäiseviä toimia niin perusopetuksessa, nuorisotyössä kuin muiden lasten ja nuorten kanssa työskentelevien tahojen toimesta. Verkostoyhteistyön tiivistäminen edelleen tukee nuorten siirtymisiä palveluista ja opinnoista toiseen, mutta myös työllisyyttä ja työttömyyden ennaltaehkäisyä. Yhteistyön systemaattiseen ja rakenteelliseen vahvistamiseen on kiinnitettävä tulevaisuudessa huomiota.

3. Yhteistyön edistäminen

Ehkäisevän päihdetyön työryhmän toimesta suunniteltu kannabis-hankkeen avoin koulutus toteutettiin vuonna 2020 kaikille alueen yhteistyökumppaneille ja aiheen kanssa toimiville tahoille. Koronaviruksesta johtuen koulutus pidettiin etäkoulutuksena.

Yhteistyön tarpeenmukainen ja toimijoiden tunnistamiseen liittyviä tapaamisia on toteutettava edelleen.

4. Toimintamallit tukemaan ehkäisevää päihdetyötä

Savuton kunta –toimintamallin laajentaminen on edistynyt mm. huomioimalla savuttomuus kunnan rekrytointi-ilmoituksissa. Äitiysneuvolassa savuttomuuteen tukeminen on toteutunut suunnitelmien mukaan.

Tutkimus- ja asiantuntijatietaa on hyödynnetty monialaisesti toiminnansuunnittelussa.

Ehkäisevän päihdetyön rakenteita tulee vahvistaa Sotkamossa ja toimijoiden sitoutumista suunnitelmiin on tuettava.

3. Suunnitelma vuosille 2021

Tämä malli päivittää kunnanhallituksessa 19.4.2019 hyväksytyyn ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2019-2020.

1. MIELEKÄS, OSALLISTAVA TOIMINTA VAIHTOEHTONA PÄIHTEIDEN KÄYTÖLLE		
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Opintojen ja työssäkäynnin mahdollisuuksien tukeminen	Taataan asiointiliikenteen jatkuminen ja käynnistetään paikallisliikenteen linja-autovuorot	Kunta
	Tiedotetaan riittävästi opintojen taloudellisten tukimuotojen mahdollisuuksista	Kuraattori Etsivä nuorisotyö Sosiaalitoimi
	Palveluiden / opintojen nivelvaiheiden tukeminen	Työllisyydenhoito Nuorisotoimi Oppilashuolto
Harrastetakuu turvaamassa lasten ja nuorten harrastamista	Suunnitellaan harrastamisen Sotkamon malli (OKM hankerahoitus)	Perusopetus Nuorisotoimi
	Harrastepassin laajennus 6.-8.-luokkalaisiin	Sivistyksen toimiala
	Kehitetään harrastepassia nuorten toiveiden mukaisesti	Sivistyksen toimiala
	Tuetaan 16-20-vuotiaiden harrastamista ePassilla 100€/vuosi	Kunta
Kulttuuriosallisuuden lisääminen	Maksuttomat kulttuuritapahtumat ja luennot kuntalaisille myös verkossa toteutettuna	Kansalaisopisto Liikuntapalvelut Kulttuuritoimi
	Kaikukorttitoiminnan jatkuminen	Kansalaisopisto Kulttuuritoimi
Sivukylien elinvoimaisuus; osallisuuden tukeminen	Kunnan avustusperusteissa huomioidaan sekä hyvinvointi- että ept –suunnitelmat	Kunta
	Vapaaehtoisuuteen perustuva matalan kynnyksen toiminta	3. sektorin toimijat
	Palveluiden jalkautuminen sivukylille	Kulttuuritoimi Kansalaisopisto Nuorisotoimi Muut kunnan hallinnonalat tarpeenmukaisesti

2. HYVINVOINNIN JA PÄIHTEETTÖMÄN ELÄMÄNTAVAN VAHVISTAMINEN		
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Huoltajien hyvinvoinnin tukeminen	Lapsen/koululaisen laajan terveystarkastuksen yhteydessä tehdään koko perheen hyvinvoinnin ja terveyden arvio	Neuvolapalvelut Kouluterveydenhuolto
	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteiden selvittelytyöryhmän perustaminen ja toimenpiteiden suunnittelu	Sivistyksen toimiala Hytetu-työ Kainuun sote
	Tarkastellaan kunnan seuratoiminnan avustusperusteita tukemaan perheiden hyvinvointia	Kunta
Huoltajien päihteiden ongelmakäytön tunnistaminen	Audit –kyselyjen systemaattinen käyttö	Neuvolapalvelut Kouluterveydenhuolto
	Lapset puheeksi-haastattelu 1 v -neuvolan yhteydessä systemaattiseksi toimintamalliksi	Neuvolapalvelut
Nuorten nuuskankäytön vähentyminen	Nuuska-agenttitoiminta jatkuu ja tehostuu yläkoululla	Nuorisotoimi
Nuorten päihteidenkäytön vähentyminen	Koulu- ja verkkonuorisotyön vahvistaminen	Nuorisotoimi
	Järjestetään erilaisia päihteiden käyttöön liittyviä interventioita alakouluille, yläkoululle ja lukiolle (esim. Hubu- ja Päihdeilmiö-oppitunteja)	Perusopetus Hytetu-työ
	Selvitetään Pakka-toimintamallin käyttöönoton mahdollisuuksia Sotkamossa	Kunta Hytetu-työ
	Päihteiden käytön tunnistamiseen liittyvän materiaalin kirjanäyttely	Kirjasto
Nuoren elämänhallinnan tukeminen	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin haasteiden selvittelytyöryhmän perustaminen ja toimenpiteiden suunnittelu	Sivistyksen toimiala Kainuun sote Hytetu-työryhmä
	Ankkuri-toimintamallin käyttöönotto	Poliisi Nuorisotoimi Kainuun sote
	Tavoitetta tukevat ja vaikuttavat/tuloksekkaat ryhmätoiminnot (mm. Mahis, Avartti)	Nuorisotoimi Seurakunta Perusopetus
	Yksilökohtainen oppilashuolto	Koulupsykologi Kuraattori
	Alle 30-vuotiaiden työttömien kontaktointi	Etsivä nuorisotyö Kunnan työllisyydenhoito
Vaikuttava työllisyydenhoito ept-toimijana	Varhainen puuttuminen työttömyyden alkuvaiheeseen sekä työttömyyden syiden selvittely	Kunnan työllisyydenhoito TE-palvelut Kainuun Sote

	Riskikäytön tunnistaminen ja huoli puheeksi	Työllisyysneuvonta Perusterveydenhuolto TE-palvelut Työllistävät järjestöt
Ikääntyvien tietous päihdeidenkäytön terveyshaitoista lisääntyy	Päihdehaittojen tiedottaminen eläkejärjestöille sekä vanhus- ja vammaisneuvostossa	Perusterv.huolto Järjestötoimijat

3. YHTEISTYÖN EDISTÄMINEN

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Ehkäisevän päihdetyön toimijoiden ja palveluiden tunnistaminen, yhteistyön lisääminen	Ajankohtaisen aihepiirin ympärille kokoontuminen tai koulutus vuosittain	Kunta, hytetu-työryhmä
	Ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden jäsenitys ja kuvaus	Hytetu-työryhmä Kunnan eri toimialat

4. TOIMINTAMALLIT TUKEMAAN EHKÄISEVÄÄ PÄIHDETYÖTÄ

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Savuton kunta – toimintamallin laajentaminen	Kunnan avustuskriteeristöihin savuttomuus	Kaikki toimialat, toimialajohtajat
	Tuetaan savuttomuuteen äitiysneuvolassa esimerkiksi häkämittauksien avulla	Neuvolapalvelut
Tutkitun tiedon hyödyntäminen päihdeilmiöiden havainnoinnissa ja toimenpiteiden kohdentamisessa	Toimintasuunnitelmissa otetaan huomioon saatavilla oleva tutkimus- ja asiantuntijatiieto	Kunnan eri toimialat

Suunnitelman laatijat

Sotkamon kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyön (HYTETU-) työryhmä

kunnanjohtaja Mika Kilpeläinen

sivistysjohtaja Merja Ojalampi

tekninen johtaja Harri Helenius

talousjohtaja Heidi Pyykkönen

työllisyyskoordinaattori / projektipäällikkö Marjo Leinonen

kunnanvaltuuston puheenjohtaja Jouko Korhonen

Kainuun Soten edustaja kehittäjäsosiaalityöntekijä Anne Tuikka

hyvinvointikoordinaattori Heidi Hanhela

Suunnitelman hyväksyminen

Kunnanhallitus

Tiedoksi kunnanvaltuusto